

İman, artan ve eksilen bir değerdir

Kütahya'dan Esmâ Tayran: "Üniversitede hocamla tartıştım. İmanın artıp azalmasını savunmak küfre götürür diyor. Ben Risalelerden anlatmaya çalıştım, ama ikna olmuş gözüküyor. Bu konuda ne söylenebilir?"

ALLAH'I ANMAK İMANI ARTTIRIR

İman, artan ve eksilen bir değerdir. İmanın artması tahkiki imanın çeşitli mertebelerine yükselmesi; eksilmesi de sıfır noktasına kadar zafiyete uğraması demektir. Ve her ikisi de mümkündür.

İşte örnek bir âyet:

"Mü'minler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir. O'nun âyetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanlarını arttırır. Onlar sadece Rablerine tevekkül ederler."1

Bediüzzaman Hazretleri, imanın geniş dairelerine şöyle işaret ediyor: "Otuz Üçüncü Mektub, imânı olmayanı inşaallah imâna getirir, imânı zayıf olanın imânını kuvvetleştirir, imânı kavî ve taklidî olanın imânını tahkikî yapar, imânı tahkikî olanın imânını genişlendirir, imânı geniş olana bütün kemâlât-ı hakikiyenin medârı ve esası olan mârifetullâhta terakkiyât verir, daha nurânî, daha parlak manzaraları açar."2

KAPSAM YÖNÜYLE İMAN

İmanın artması veya eksilmesi meselesine iki yönden yaklaşmıştır:

1- Kapsam yönüyle iman artmaz ve eksilmez denmiştir. Bu sözle, iman edilecek meselelerin, Peygamber Efendimiz'in (asm) mübarek iki dudağı arasından dökülen haberlerin ve bilgilerin tamamı olduğu, vahye dayanan bu haber ve bilgilerde Peygamber Efendimiz'den (asm) sonra artma ve eksilmenin mümkün olmadığı kast edilmiştir. Söz gelişi iman açısından âyetlerden bir kısmına iman edip, bir kısmını inkâr etme imkânı yoktur. İman bir bütündür, bölünme kabul etmez. Bir mü'min, Peygamber Efendimizin (asm) verdiği haberlerin tamamına/eksiksiz iman etmekle yükümlüdür.

TAKLİT VE TAHKİK DERECELERİ YÖNÜYLE İMAN

2- Fakat imanda zayıflık veya derinliğine kavrayış bakımından artma veya eksilme, güçlenme veya zayıflama³ vardır. Yani imanda taklit veya tahkik söz konusu olduğu gibi; tahkikin dereceleri de vardır. Yani, bir bölünmeye yol açmaksızın, aynı kapsam ve çerçeve içindeki iman esaslarına, ilme'l-yakîn (bilgiye dayalı), ayne'l-yakîn (görür gibi) ve hakka'l-yakîn (hakîkatini bizâtihi hissederek ve yaşayarak) gibi muhtelif derecelerde îman etmek mümkündür. Kur'ân, îmânın "inkişâf ve kuvvet" mânâsında "artmasına" muhtelif âyetlerinde işâret etmiştir. Bir kısım insanların "düşmandan korkun!" demelerinin mü'minlerin îmânlarını ve teslîmiyetlerini arttırdığını ve "Allah bize yeter! O ne güzel vekîldir!" dediklerini haber veren⁴ Kur'ân; Allah'ın, hidayete gelmek isteyenlerin "hidayetini" arttırdığını müjdelemekte, yanında Allah'ın anılmasının ve âyet okunmasının iman edenlerin imanlarını arttırdığını bildirmektedir.⁵

HAZRET-İ HANZALA'NIN (RA) İMANI

Hanzala b. Er-Rabi el Üseydî'nin (ra) kendi nefsinden yakınarak, Peygamber Efendimiz'e (asm): "Yâ Resûlallah! Senin huzurunda bulunuyoruz. Bize cehennem ateşinden ve cennetten anlatıyorsunuz! Sanki gözümüzle görür gibi oluyoruz! Yanınızdan çıkıp âilelerimiz ve çocuklarımızla oyalanmaya ve işlerimize dalmaya başlayınca, anlattıklarınızın çoğunu unutuyoruz!" demesi üzerine Allah Resûlü'nün (asm): "Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki, huzurunda bulunduğunuz hal üzere zikre devam edebilmiş olsaydınız, yataklarınız üstünde ve yollarda melekler sizinle musâfaha ederlerdi. Lâkin ey Hanzala! Bir saat ibadet ve taat ile; bir saat işlerinizle ve geçiminizle uğraşınız!"⁶ Hadisinde de imanın "artması ve kuvvet kazanması" manasını bulmak mümkündür. Amel, imanın artıp eksilmesinde faaldir. Çünkü imanın ifade bulması amel ile mümkündür. Çeşitli ibadetler, Allah'a itaat, zikir, günahlardan pişmanlık, tövbe ve istiğfar, tefekkür, tefekkürde derinleşmek, Allah rızası için atılan adımlar ve yapılan hizmetler, imanın artmasında faal birer ameldirler.

Dipnotlar:

1- Enfâl Sûresi: 2; yine bakınız: Al-i İmrân Sûresi: 173, Tövbe Sûresi: 124.

2- Sözler s. 630.

3 -Sözler, s. 284.

4- Âl-i İmrân Sûresi, 3/173; Ahzâb Sûresi, 33/22.

5 -Muhammed Sûresi, 47/17.

6 -Rıyâzu's-Sâlihîn, 151.